

ODNOS SREDIŠNJE VLASTI I GRADA KOPRIVNICE ZA VLADAVINE UGARSKO-HRVATSKOGA KRALJA MATIJAŠA KORVINA (1458. - 1490.)

KOPRIVNICA'S POSITION AND TREATMENT BY CENTRAL GOVERNMENT DURING THE REIGN OF KING MATHIAS KORVIN (1458. - 1490.)

Doc. dr. sc. Borislav Grgin

Odsjek za povijest

Filozofski fakultet u Zagrebu

Primljeno: 28. 4. 2003.

Prihvaćeno: 23. 5. 2003.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

This paper has two positive reviews

UDK/UDC 94 (497.5 Koprivnica) "14"

Izvorni znanstveni članak

Original scientific paper

SAŽETAK

Odnos središnje vlasti i grada Koprivnice za vladavine Matijaša Korvina, prema sačuvanim izvornim podacima, u najvećem dijelu odgovara u historiografiji već apostrofiranim odnosima kralja prema gradovima i njihovim stanovnicima. U početku je kralj, motiviran traženjem saveznika krune, potaknuo emancipaciju grada od velikaških vlasti Celjskih i njihovih nasljednika. Kasnije, u već promijenjenim okolnostima, kralj je dao potporu susjednom plemstvu u interesnom sporu s građanima Koprivnice (primjer Turnera i posjeda Mogovine). Konačno je Korvin, nedovoljno zainteresiran za njegovu društvenu promociju i doživljavajući ga prema svemu sudeći nedovoljno važnim u sklopu vlastite unutarne i vanjske politike, grad Koprivnicu prepustio novoj velikaškoj eliti, sinovima bana Ernuszta. Kao velikaški grad, Koprivnica je i ušla i izišla iz Korvinova doba. Jedina promjena bila je ta što je nakon starih etabliranih velikaša došla u ruke novih kraljevih miljenika nižega podrijetla. Prema svemu sudeći, Koprivnica nije tijekom Korvinove vladavine, bilo pod kraljevom ili pod vlašću Ernuszta, doživjela značajnije društvene i gospodarske promjene niti je njen status unutar Slavonije i cjeline kraljevstva poboljšan. Što zbog objektivnih ograničenja dostignutog stupnja društvenog razvoja u Ugarsko-Hrvatskom Kraljevstvu, što zbog kraljeve subjektivne inertnosti, i na primjeru Koprivnice vidi se da gradovi za Korvina većinom nisu uspjeli prevladati nametnuta im ograničenja. To će, u koprivničkom slučaju, ostati zadatak za daleku budućnost. Korvinovo doba možemo stoga zaključno označiti razdobljem neiskorištenih koprivničkih mogućnosti.

Ključne riječi: Srednji vijek, Matijaš Korvin, Koprivnica, vlast, uprava

Key words: Middle Ages, Mathias Korvin, Koprivnica, rule, government.

U višestoljetnom razvoju grada Koprivnice tijekom srednjega vijeka jednu od zanimljivijih etapa predstavlja druga polovica 15. stoljeća kada je grad, nepuna dva desetljeća, bio pod izravnom kraljevskom vlašću. Interpretacija navedene etape povijesti Koprivnice, za ugarsko-hrvatskog kralja Matijaša Korvina (1458. - 1490.), moguća je s različitih motrišta. Izvorna građa i literatura nisu osobito opsežne, no ipak omogućavaju rekonstrukciju osnovnih zbivanja. Najdalje je u takvim pokušajima otišla Nada Klaić u monografiji o koprivničkoj srednjovjekovnoj povijesti.¹ Na ovome mjestu potrebno je ukratko ponoviti uporišne točke povijesti onovremene Koprivnice.

Nestankom dotadašnjih gospodara grada, velikaške obitelji grofova Celjskih 1456. te dolaskom mladog Matijaša Korvina dvije godine kasnije na ugarsko-hrvatsko prijestolje, Koprivnica se našla, poput većine gradova srednjovjekovne Slavonije, u novoj situaciji. Kralj je 1459. zapovijedio tadašnjem slavonskom banu Janu Vitovcu da vrati u kraljevske ruke sve slavonske slobodne kraljevske gradove.² Stoga nije slučajno da su već u veljači iste godine predstavnici koprivničkih građana zatražili i dobili od kralja potvrdu povlastica slobodnoga kraljevskoga grada iz 1356. godine koje im je u međuvremenu potvrdio i ugarsko-hrvatski kralj Žigmund Luksemburgovac (1387. - 1437.).³ Iz vremena izravne kraljevske uprave nad gradom sačuvan je dokument iz 1466. o sukobu koprivničkih građana i varaždinskog kaštelana Ivana Turnera oko njegovih posjeda na području koprivničke općine.⁴ U kraljevskim je rukama grad, prema svemu sudeći, ostao do svibnja 1477. Tada ga je Korvin, zajedno s Đurđevcem i Prodavićem te međimurskim utverdama Čakovcem i Štrigovom, ustupio braći Ernuszima, Ivanu mlađem i pečujskom biskupu Žigmundu, sinovima, te Katarini, udovici bivšeg slavonskog bana Ivana Ernuszta starijeg (1473. - 1476.).⁵ Sve navedeno ustupljeno je banskoj obitelji za 20000 florena uz predaju utvrde i vlastelinstva Dobra Kuća u kraljeve ruke. Darovani posjedi oslobođeni su na rok od tri godine svih poreza.

Za uvođenje braće Ernuszta u nove posjede kralj Matijaš odredio je stolnobiogradske kaptol. Unatoč tome, vjerojatno zbog otpora novih podložnika, među ostalim i građana Koprivnice, do uvođenja braće Ernuszta u navedene posjede u potpunosti je došlo tek 24. svibnja 1478.⁶ Već u lipnju iste godine kralj Matijaš zapovijedio je slavonskim banovima da franjevce samostana Svete Marije u gradu Koprivnici i njihov posjed Mogovinu štite od presizanja suvlasnika Koprivnice, pečujskog biskupa Žigmunda Ernuszta, zatim gradskog župnika Jurja te neimenovanog kaštelana koprivničke utvrde. Toga posljednjeg je, prema svemu sudeći, upravo biskup Žigmund postavio.⁷ U travnju 1486. kralj Matijaš izdao je Ernuszima potvrđnicu za povlastice iz 1477. i uvođenje u posjed 1478. godine.⁸ Sve u svemu, od 1477. pa do Matijaševe smrti 1490. grad je neprekinuto bio u posjedu braće Ernuszta, a to je, barem u vlasničkom smislu, ostao i za kraljeva iz dinastije Jagelovića.⁹

Rekonstrukcija glavnih događaja vezanih za Koprivnicu u Korvinovo doba jednostavniji je dio istraživanja. Zbog nedovoljnih izvora znatno složeniji zadatak predstavlja rekonstrukcija odnosa pojedinih gradskih društvenih slojeva u promatranom razdoblju. Stoga će takva analiza na ovome mjestu izostati jer zaslužuje posebnu raspravu. Nasuprot tome, u središtu pozornosti bit će odnosi i veze kraljevske vlasti i grada Koprivnice od 1458. do 1490., koji se mogu promatrati s različitih strana.

¹ Klaić 1987.

² Klaić 1980., 33, 40; Klaić 1987., 126.

³ Laszowski 1900., 224 - 225; Klaić 1987., 126.

⁴ N. dj., 126 - 127; Stipišić-Šamšalović 1960., 603, dok. br. 2602.

⁵ N. dj., 620, dok. 2841; Klaić 1987., 130.

⁶ Stipišić-Šamšalović 1960., 620, dok. 2842, 2843; 622, dok. 2870; Klaić 1987., 130.

⁷ Stipišić-Šamšalović 1960., 622, dok. 2873; Klaić 1987., 130; Pavleš 2001., 87.

⁸ Stipišić-Šamšalović 1960., 635, dok. 3044; Klaić 1987., 130.

⁹ N. dj., 130 - 137.

Pokušat će se problematizirati odnos Korvina i Koprivnice u sklopu kraljeva odnosa prema različitim društvenim slojevima, srednjovjekovnoj Slavoniji i gradovima kraljevstva u cjelini. Donekle će se dotaknuti i pitanje uloge Koprivnice u obrani jugoistočnih granica Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva od Osmanlija.

U historiografiji prevladava mišljenje da je kralj Matijaš Korvin težio centralizaciji i izgradnji snažne središnje vlasti, a prema nekim starijim autorima, moglo bi se govoriti čak o apsolutizmu.¹⁰ O tome ipak ne može biti riječi jer je državna organizacija u cjelini bila daleko od razine koju će dosegnuti u 18. stoljeću. Većina autora slaže se da su Korvinu u pokušajima centralizacije najveću prepreku predstavljali velikaši diljem kraljevstva. Stoga se nužno oslanjao na sitno i srednje plemstvo te stanovnike naselja gradskog tipa, posebice slobodnih kraljevskih gradova, kao svoje prirodne saveznike.¹¹ Slaganje postoji oko činjenice da ugarsko-hrvatski kraljevi sve do Mohača nisu uspjeli stvoriti novu osnovicu moći izvan velikaškog kruga. U novije vrijeme pojavila su se u literaturi disonantna mišljenja koja dovode u pitanje namjeru i stvarni doseg mjera centralizacije, kao i razinu do koje se Korvin zaista oslanjao na alternativne društvene slojeve.¹² Urbana populacija bila je u cjelini znatno malobrojnija nego u zemljama zapadnog i sjevernog susjedstva Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva. Navedena činjenica nije trebala predstavljati značajniju prepreku za urbani razvoj, pod uvjetom da je kralj vodio politiku povećanja uloge gradova. Čini se da Korvin ipak nije bio voljan pomoći urbani rast i razvoj onoliko koliko su društveni i gospodarski uvjeti već tada dopuštali. U tome Korvin nije bio iznimka među ugarsko-hrvatskim kasnosrednjovjekovnim vladarima.¹³

Većina gradova kraljevstva u Korvinovo vrijeme još je imala skromnu gospodarsku i političku ulogu. Bilo je među njima i onih sa značajnijom ulogom u staleškim skupštinama, donošenju važnih političkih odluka, financiranju državnih troškova i davanju ljudstva za ratove. Gradovi su poglavito bili vladarima zanimljivi kao izdašni izvori prihoda državne blagajne.¹⁴ Krajem 15. stoljeća (1495.) Ugarska je, zajedno sa Slavonijom, prema najnovijim istraživanjima imala između dva milijuna i 910 tisuća te tri milijuna i 305 tisuća stanovnika.¹⁵ Oko 850 od ukupno dvadesetak tisuća naselja steklo je povlastice grada ili neke njihove elemente. U izvorima se navode kao civitates ili oppida, iako je među njima bilo malo gradova u pravom smislu te riječi. Od sredine 15. stoljeća i predstavnici gradova dolazili su na staleške skupštine.¹⁶ Status slobodnih kraljevskih gradova imalo je samo njih tridesetak, a ostali su bili trgovišta.

U naseljima gradskog tipa glavna djelatnost bila je agrarna proizvodnja, osim u rudarskim središtima. Razvoj manufaktura i trgovine tada je dobrim dijelom zakočen zahvaljujući sve većoj konkurenciji jeftinih, uvoznih manufakturnih proizvoda, poglavito s njemačkog područja. Stoga je krajem 15. stoljeća primjetno opadanje broja i financijskog statusa gradskog stanovništva dok je istovremeno u gradskim naseljima rastao broj sudionika u poljoprivrednoj proizvodnji. Pokušaji centralizacije u Korvinovo doba nisu uspjeli utjecati na promjenu navedenih tendencija. Jačanjem gospodarskih veza Ugarske sa zapadom u osnovi se stvarao poseban tip gradova, različit od zapadnih, a riječ je o takozvanim agrarnim gradovima.¹⁷

¹⁰ Npr. Fraknói 1891., *passim*.

¹¹ Najznačajniji radovi o društvenoj ulozi gradova u Korvinovo vrijeme su: Bak 1973., 1990., 1994.; Elekes 1960., 1963., 1965.; Kubinyi 1998a, 1998b, 1998c, 1999a, 1999b; Makkai 1963.; Raukar 1985.; Szabó 1960.; Szűcs 1963.

¹² Vidi npr. Bak 1994.

¹³ N. dj, 44 - 45.

¹⁴ Elekes 1960., 455 - 457.

¹⁵ Kubinyi 1998d, 178.

¹⁶ Kubinyi 1998b, 1999a, 1999b.

¹⁷ Szabó 1960., 361 - 362; Makkai 1963., 30 - 35; Szűcs 1963., 102 - 129.

Opisana proturječja urbanog razvoja u Korvinovo doba mogu se manjim dijelom pratiti i na primjeru Koprivnice. U doba borbe za osiguranje prijestolja (1459. - 1463.) Matijaš je posvuda po kraljevstvu tražio saveznike. Na prostoru srednjovjekovne Slavonije imao je problema s brojnim velikašima, primjerice Martinom Frankapanom i slavonskim banom do 1459. Nikolom Iločkim, vođama stranke protukandidata za prijestolje cara Fridrika III. Habsburgovca (1452. - 1493.). Nakon što se Iločki pomirio s kraljem nevolje mu je počeo zadavati njegov prijašnji pouzdanik, novi slavonski ban Jan Vitovec koji je često mijenjao strane, kao uostalom i Iločki, sve do 1463. godine kada se Vitovec konačno priklonio kralju.¹⁸ U takvim se okolnostima potvrđuje povlastica građanima Koprivnice u veljači 1459. može iščitavati i kao interesni savez dviju strana. Kralju je svaki saveznik u Slavoniji dobro došao te je spremno i brzo reagirao na molbu za izdavanje potvrđnice magistra Blaža, suca Stanislava i plemića Emerika Brestovečkog, *ciues et inhabitatores ciuitatis nostre Kaproncza*, u ime cijele gradske zajednice.¹⁹ Građanima je s njihove strane vjerojatno trebao moćan oslonac i u borbi za emancipaciju od Katarine Branković Celjske, udovice Ulrika II., prethodnog vlasnika utvrde i grada Koprivnice. Da je 1458. - 1461. Katarina i dalje polagala prava na utvrdu te možda i grad Koprivnicu, svjedoči i ugovor koji je 1461. sklopila s banom Janom Vitovcem i braćom Weyspriach o prodaji svih svojih nekretnina po Slavoniji, među ostalim i koprivničke utvrde.²⁰

Izravna kraljevska vlast, prema poznatim podacima, zadržala se nad gradom Koprivnicom do 1477. godine. Kakav je značaj imala te koliko je i kako utjecala na jačanje političkog položaja grada unutar srednjovjekovne Slavonije i cjeline kraljevstva te razvoj njegova gospodarstva i društva? Na navedena ključna pitanja o odnosu kraljeve vlasti i grada Koprivnice izvori gotovo uopće ne daju odgovore. Kroz promatrano razdoblje od gotovo dva desetljeća u kraljevstvu su se dogodile krupne promjene: od uspješnog završetka Matijaševe borbe za učvršćenje na prijestolju krunidbom u Stolnom Biogradu, pohoda na Bosnu protiv Osmanlija, promjene fokusa kraljeve vanjskopolitičke orijentacije s jugoistoka na srednjoeuropski prostor i posljedične neuspješne urote ugarskih i slavonskih velikaša predvođenih Ivanom Vitezom i Janusom Pannoniusom, zatim uzdizanja novih kraljevih pouzdanika te konačno ženidbe s napuljskom princezom Beatricom Aragonskom.²¹ Iz tog cijelog razdoblja poznata je samo već navedena epizoda iz 1466. godine kada je Korvin zabranio koprivničkim kaštelanima i gradskim sucima ometati varaždinskog kaštelana Ivana Turnera i ženu mu Uršulu u njihovim posjedima. Još iste godine Turner je oporučno ostavio franjevačkom samostanu Svete Marije u Koprivnici svoj posjed Mogovinu.²²

Iako je riječ tek o epizodi, ona je znakovita. Naime, kralj je u međuvremenu od 1459. do 1466. učvrstio položaj u kraljevstvu, krunio se, riješio se protukandidata i stabilizirao unutarnjopolitičku situaciju te se nakon bosanskog pohoda okrenuo srednjoeuropskoj politici. U takvim okolnostima interesi maloga slavonskoga grada poput Koprivnice značili su mu mnogo manje nego 1459. godine. Stoga se u ovom slučaju bez ustručavanja stavio na plemićku stranu. Riječ je o izoliranom primjeru za Koprivnicu, ali tek jednom u nizu sličnih u kraljevstvu za Korvinove vladavine. I taj primjer povećava vjerojatnost pretpostavke novije historiografije o izostanku bitne kraljeve potpore društvenoj afirmaciji gradova, sa svrhom promjene unutarnjih odnosa u kraljevstvu. Čim mu vlast ničim bitnim nije bila ugrožena, kralj se priklanjao već etabliranoj društvenoj eliti. Nedovoljan broj izvora priječi bolje poznavanje osamnaest godina kraljeve izravne uprave nad gradom i njenih posljedica. No, sudeći prema

¹⁸ Klaić 1980., 30 - 40; Klaić 1987., 126.

¹⁹ Laszowski 1900., 224 - 225.

²⁰ ... Item castrum Kaprinitza unacum proventibus et pertinenciis castri Kybar aboliti ad id spectantibus. Kukuljević 1854., 99; Klaić 1987a, 152, bilj. 106.

²¹ O svemu navedenome vidi detaljnije u: Fraknoi 1891., passim; Klaić 1980., passim.

²² Stipišić-Šamšalović 1960., 603, dok. br. 2602; 604, dok. br. 2613; Klaić 1987., 126 - 127; Pavleš 2001., 87.

ranijem i kasnijem razvoju, odgovor na početna pitanja redom je negativan. Niti se u bilo čemu bitnom poboljšao politički položaj grada unutar Slavonije i cjeline kraljevstva, niti je koprivničko gospodarstvo i društvo pod utjecajem izravne kraljeve uprave gradom doživjelo pozornosti vrijedne promjene.

Godine 1477., nakon što im je Korvin ustupio grad, u posjed Koprivnice došla je plemićka obitelj Ernuszt.²³ Oni su bili židovskog podrijetla a došli su u Ugarsku iz Švedske ili Austrije.²⁴ U drugoj polovici 15. i prvoj polovici 16. stoljeća uživali su brojne posjede u Ugarskoj i srednjovjekovnoj Slavoniji. Prvi iz obitelji koji se doselio u Ugarsku sredinom 15. stoljeća i tamo se pokrstio bio je kasniji slavonski ban Ivan. U Budimu je kao sposoban trgovac i novčar postao glavni logističar Korvinova dvora. Od 1461. godine obnašao je javne dužnosti, najprije požunskog, zatim vrhovnog tridesetničara te konačno od 1467. do smrti 1476. godine i vrhovnog blagajnika u kraljevstvu.²⁵ Godine 1470. nazvan je u jednoj ispravi vitezom kraljevstva i kraljevim kumom.²⁶ Još u svibnju 1469. Ivan Ernuszt, kao budimski građanin, posudio je kralju 6000 zlatnih florena za očuvanje pograničnih utvrda. Kao kompenzaciju, kralj mu je ustupio prihode iz sjevernougarskih rudnika u Banskoj Bistrici (danas u Slovačkoj).²⁷ U veljači 1470. Ivan je polovicu stečenih prihoda, zajedno s još nekim sjevernougarskim selima, za 2000 zlatnih florena prodao tadašnjem slavonskom banu Ivanu Tuzu od Laka.²⁸ U studenome 1473. Matijaš Korvin odlučio je smijeniti Nikolu Iločkog i Damjana Horvata s dužnosti slavonskih banova te na njihovo mjesto imenovati Ivana Ernuszt, vjerojatno da bi mu se odužio za sve dotadašnje usluge kruni. Uz novu dužnost, kralj je ostavio Ivana na položaju vrhovnog blagajnika kraljevstva i bansko-bistričkog župana.²⁹ Kao čovjek od posebnog povjerenja, Ivan je u svibnju 1475., zajedno s vesprimskim biskupom, u kraljevo ime u Napulju zaprosio princezu Beatricu Aragonsku.³⁰ Ban Ivan Ernuszt umro je 3. ožujka 1476. godine.³¹

Nakon što im je ustupio Koprivnicu i druge posjede, kralj Matijaš je u listopadu 1477. Ivanove sinove, Ivana mlađeg i pečujskog biskupa Žigmunda, oslobodio duga od 20.000 florena koliko su, prema očevoj oporuci, trebali vratiti kralju.³² Kraljeva intervencija u lipnju 1478., kojom je stao na stranu koprivničkih franjevac Svete Marije u sporu s koprivničkim kaštelanom (čovjekom braće Ernuszt) i koprivničkim župnikom oko posjeda Mogovina,³³ prema svemu sudeći, predstavlja nastavak prijašnjih prijepora Koprivničana s varaždinskim kaštelanom Turnerom oko istog posjeda koji je Turner oporučno ostavio navedenim franjevcima. No, kao i u prethodnom slučaju, kralj je stao na stranu suprotnu interesima građana. Čini se da je od 1482. godine društveni status braće Ernuszt u kraljevstvu postupno počeo opadati, unatoč kraljevoj potvrđnici iz 1486. za darovane posjede. Naime, otad su braća Ernuszt pozivana na odgovornost, a to se nastavilo i nakon Korvinove smrti, zbog duga koji su stvorili za Matijaševe potrebe kod budimskog i ostrogonskog kaptola u značajnom iznosu od 4400 florena.³⁴

Ustupanje Koprivnice Ernusztima indikativno je za drugi dio Korvinove vladavine. Do urote ugarskih i slavonskih velikaša 1471./72. kralj se pretežno oslanjao na stare i etablirane velikaške

²³ Stipišić-Šamšalović 1960., 620, dok. 2841, 2842; Klaić 1987., 130.

²⁴ HBL, 79.

²⁵ Wagner 1802., 20 - 24; Nagy 1858., 73 - 75; Bojničić 1899., 45.

²⁶ Stipišić-Šamšalović 1960., 610, dok. 2697; Klaić 1987., 130.

²⁷ Stipišić-Šamšalović 1960., 608, dok. 2677; Klaić 1987., 130.

²⁸ Stipišić-Šamšalović 1960., 610, dok. 2692; Klaić 1987., 130.

²⁹ Stipišić-Šamšalović 1960., 615, dok. 2768; Klaić 1980., 118; Klaić 1987., 130.

³⁰ Klaić 1980., 124; Klaić 1987., 130.

³¹ Klaić 1980., 128; Klaić 1987., 130.

³² Stipišić-Šamšalović 1960., 621, dok. 2847; Klaić 1987., 130.

³³ Stipišić-Šamšalović 1960., 622, dok. 2873; Klaić 1987., 130; Pavleš 2001., 87.

³⁴ Stipišić-Šamšalović 1960., 631, dok. 2983, 2984; 632, dok. 2991; Klaić 1987., 130.

obitelji. Poučen negativnim iskustvom s domaćim velikašima, od 1472. počeo se okruživati strancima, pretežno Talijanima, plaćenim dvorskim službenicima i umjetnicima, bogatim trgovcima i novčarima.³⁵ Neke od njih, poput Ernusza darovanjima je posjeda, ustupanjima prava i postavljanjem na visoke političke položaje pretvorio u zamjenu za eliminirani dio elite. No, značajna je činjenica da se i dalje jedino dobivanjem krupnih zemljišnih posjeda i visokih državnih dužnosti moglo steći stvarnu moć. Tek su tim putem Ernuszi dospjeli u redove stvarne društvene elite, iako su i prije bili financijski moćni. Drugim riječima, kralj se dijelom oslanjao na pripadnike novih društvenih slojeva. No, to nije činio putem jačanja njihova društvenog položaja kao trgovaca i obrtnika, nego pretvaranjem u dio postojeće feudalne elite. Primjer Ernusza u tom je smislu paradigmatičan i najbolje oslikava nedostatak društvenih uvjeta te nepostojanje vladareve svjesne aktivnosti, koji bi omogućili bitnije promjene u redovima nositelja društvene, političke i gospodarske moći u kasnosrednjovjekovnom Ugarsko-Hrvatskom Kraljevstvu.

Grada Koprivnicu je kralj držao pod izravnom upravom, poput mnogih drugih gradova kraljevstva, kao svojevrsnu stratešku pričuvu za vlastite unutarnjopolitičke potrebe. No, temeljem sačuvane građe vidi se da u razdoblju od 1459. do 1472. Korvin nije ništa bitno učinio za društvenu ili gospodarsku afirmaciju Koprivnice. Nakon 1472., kada je praktički eliminirana svaka ozbiljnija politička opozicija u kraljevstvu, Koprivnica je u kraljevim unutarnjopolitičkim planovima, prema svemu sudeći, izgubila i onu skromnu ulogu i važnost koju je dotad uživala. Stoga ju je bez oklijevanja mogao 1477. prepustiti Ernusztima, čime je grad vraćen pod vlast jedne velikaške obitelji. Činjenica da više nije bila riječ o starom velikaškom rodu poput grofova Celjskih u 15. stoljeću, nego o strancima i doseljenicima, pokrštenim Židovima, prije trgovcima i novčarima, za društveni položaj grada kao ni za odnose moći u kraljevstvu nije ništa značila. Sve se promijenilo da bi konačno, de facto, sve bilo vraćeno na isto. Ni kraljevska vlast niti vlast Ernusza nisu, prema sačuvanim podacima, bitnije zasijecale u društveno tkivo grada Koprivnice te nisu dovele do značajnijih promjena.

Grad Koprivnica je u vanjskoj politici Matijaša Korvina mogao nešto značiti samo u razdoblju kada je kralj vodio djelatnu protuosmansku politiku i branio jugoistočne granice kraljevstva. Navedena činjenica, uostalom, vrijedi za cijelu srednjovjekovnu Slavoniju i Hrvatsku. Izuzetak predstavlja početno razdoblje Matijaševe borbe s carem Fridrikom III. za učvršćenje na prijestolju, u kojoj je i Koprivnica imala već opisanu ulogu. Gradovi u hrvatskim zemljama koji su se nalazili izvan obrambenog sustava kraljevstva bili su dužni, uz ljudske resurse, izdvajati financijska sredstva namijenjena obrani od Osmanlija te sami organizirati protuosmansku obranu vlastitog prostora. U tome se od slavonskih gradova osobito isticao zagrebački Gradec.³⁶ Nažalost, o gradu Koprivnici u kontekstu protuosmanske obrane za Korvinove vladavine ne postoje sačuvani podaci. Stoga se ništa bliže ne može reći, nego samo pretpostaviti da su i građani Koprivnice, do određene mjere, na navedene načine sudjelovali u obrani jugoistočnih granica kraljevstva.

³⁵ Fraknoi 1891., 113, 122 - 126, 159 - 166; Klaić 1980., 106 - 115; Bak 1990., 72.

³⁶ Vidi, primjerice, MCZ, 335 - 336, 339 - 340, 341 - 342, 360; Tkalčić 1879., 54.

SUMMARY

According to the preserved original historiography sources, the central government's attitude and treatment of Koprivnica was in major part similar to the overall king's treatment of burgs and their inhabitants.

In the beginning, the king, being motivated to seek allies for the crown, had encouraged emancipation and independence of burgs and towns from the nobility of Celje and their successors.

Later on, in already changed circumstances, the king supported local nobility in their interest dispute with Koprivnica citizens (for example, Turner and Mogrovina estates). Finally the king Korvin left Koprivnica in the hands of newly emerging nobility, the sons of vice-roy Ernuszt, as he was lacking interest in Koprivnica' establishment and considered the town unimportant to his own interior and exterior policies.

Even after the reign of King Korvin had passed, Koprivnica still remained in the hands of nobility. The only change was that after a period of being governed by the old established nobility, it now ended up in the hands of the the king's new favourites of lesser heritage. Judging by all available data, Koprivnica was not better off, nor it underwent any significant social or economic growth during the reigns of king Mathias Korvin and Ernuszt nobility. Neither the town's own status was improved a bit within the kingdom, or the province of Slavonnia.

Due to some objective facts, like already reached limits in social development within Croato-Hungarian kingdom, and king's own subjective lack of enthusiasm and inertia, Koprivnica was an example of burgs and towns suffering under the imposed limits and restrictions under the reign of Mathias Korvin, failing to overcome them.

In Koprivnica's case, it was a task, yet to be achieved, in a distant future. This is why we can, in conclusion, name the Korvin's era as one of unused opportunities and potentials for Koprivnica.

IZVORI

Laszowski 1900. - E. Laszowski, Podatci o Koprivnici u srednjem vijeku, Vjestnik kr. hrvatsko-slavonsko-dalmatinskog zemaljskog arkiva god. II, sv. 4, 1900., 224 - 225.

MCZ - I. K. Tkalčić, Povjestni spomenici slobodnog kraljevskog grada Zagreba [Monumenta historica liberae regiae civitatis Zagrabiae] 2, 1894.

Stipišić-Šamšalović 1960. - J. Stipišić - M. Šamšalović, Isprave u arhivu Jugoslavenske akademije (Nastavak - do smrti kralja Matije Korvina), Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 3, 1960., 563 - 643.

Tkalčić 1879. - I. K. Tkalčić, Izprave XV. vieka iz "crvene knjige" zagrebačkoga kaptola, Starine Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti 11, 1879., 17 - 95.

LITERATURA

- Bak 1973. - J. M. Bak, *Königtum und Stände in Ungarn in 14-16. Jahrhundert*, Wiesbaden 1973.
- Bak 1990. - J. M. Bak, "The Late Medieval Period 1382-1526" u: *History of Hungary* (P. D. F. Sugar, P. Hanák, T. Frank eds.), London-New York 1990, 70 - 76.
- Bak 1994. - J. M. Bak, "The Kingship of Matthias Corvinus: A Renaissance State?" u: *Matthias Corvinus and the Humanism in Central Europe*, eds. T. Klaniczay - J. Jankovics, *Studia humanitatis* 10, Budapest 1994, 37 - 47.
- Bojničić 1899. - I. Bojničić, *Der Adel von Kroatien und Slavonien*, Nürnberg 1899.
- Elekes 1960. - L. Elekes, "Essai de centralisation de l'état hongrois dans la seconde moitié du XVe siècle" u: *Études historiques* 1, Budapest 1960, 437 - 467.
- Elekes 1963. - L. Elekes, "Système féodal des Ordres et centralisation dans les états féodaux" u: *La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie [1450-1650]*, *Studia historica Academiae scientiarum Hungaricae* 53, Budapest 1963, 331 - 395.
- Elekes 1965. - L. Elekes, "Désaccord entre les États et Ordres dans la Hongrie du XVe siècle et les problèmes de recherche y relatifs" u: *Nouvelles études historiques* 1, Budapest 1965, 105 - 131.
- Fraknói 1891. - W. Fraknói, *Matthias Corvinus, König von Ungarn 1458-1490*, Freiburg im Breisgau 1891.
- HBL - *Hrvatski biografski leksikon* 4, Zagreb 1998.
- Kardos 1963. - T. Kardos, "Zentralisation und Humanismus im Ungarn des 15. und 16. Jahrhunderts" u: *La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie [1450-1650]*, *Studia historica Academiae scientiarum hungaricae* 53, Budapest 1963, 397 - 414.
- Klaić 1980. - V. Klaić, *Povijest Hrvata* 4, Zagreb 1980.
- Klaić 1987. - N. Klaić, *Koprivnica u srednjem vijeku*, Koprivnica 1987.
- Klaić 1987a - N. Klaić, *Medvedgrad i njegovi gospodari*, Zagreb 1987.
- Kubinyi 1998a - A. Kubinyi, "Zur Frage der Vertretung der Städte im ungarischen Reichstag bis 1526" u: *isti, König und Volk im spätmittelalterlichen Ungarn. Städteentwicklung, Alltagsleben und Regierung im mittelalterlichen Königreich Ungarn*, Herne 1998, 65 - 102.
- Kubinyi 1998b - A. Kubinyi, "Die Zusammensetzung des städtischen Rates im mittelalterlichen Königreich Ungarn" u: *isti, König und Volk im spätmittelalterlichen Ungarn. Städteentwicklung, Alltagsleben und Regierung im mittelalterlichen Königreich Ungarn*, Herne 1998, 103 - 123.
- Kubinyi 1998c - A. Kubinyi, "Einige Fragen zur Entwicklung des Städtenetzes Ungarns im 14-15. Jahrhundert" u: *isti, König und Volk im spätmittelalterlichen Ungarn. Städteentwicklung, Alltagsleben und Regierung im mittelalterlichen Königreich Ungarn*, Herne 1998, 124 - 145.
- Kubinyi 1998d - A. Kubinyi, "Die Bevölkerung des Königreichs Ungarn am Ende des 15. Jahrhunderts" u: *isti, König und Volk im spätmittelalterlichen Ungarn. Städteentwicklung, Alltagsleben und Regierung im mittelalterlichen Königreich Ungarn*, Herne 1998, 148 - 183.
- Kubinyi 1999a - A. Kubinyi, "Die Staatsorganisation der Matthiaszeit" u: *isti, Matthias Corvinus. Die Regierung eines Königreichs im Ostmitteleuropa 1458-1490*, Herne 1999, 5 - 96.
- Kubinyi 1999b - A. Kubinyi, "Königtum, Stände und Regierungen am Ende des Mittelalters in Ungarn" u: *isti, Matthias Corvinus. Die Regierung eines Königreichs im Ostmitteleuropa 1458-1490*, Herne 1999, 216 - 237.

Kukuljević 1854. - I. Kukuljević Sakcinski, Događaji Medvedgrada, Arkiv za povjestnicu jugoslovensku III, Zagreb 1854.

Makkai 1963. - L. Makkai, "Die Hauptzüge der wirtschaftlich-sozialen Entwicklung Ungarns im 15-17. Jahrhundert" u: La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie [1450-1650], Studia historica Academiae scientiarum hungaricae 53, Budapest 1963, 27 - 46.

Nagy 1858. - I. Nagy, Magyarország családai czimerekkel 4, Pest 1858.

Pavleš 2001. - R. Pavleš, Koprivničko i đurđevečko vlastelinstvo: povijest, topografija, organizacija i struktura, Koprivnica 2001.

Raukar 1985. - T. Raukar, Društveni razvoj u Hrvatskoj u XV. stoljeću, Historijski zbornik 38, 1985., 75 - 94.

Szabó 1960. - I. Szabó, "La répartition de la population de Hongrie entre les bourgades et les villages, dans les années 1449-1526" u: Études historiques 1, Budapest 1960, 359 - 385.

Szűcs 1963. - J. Szűcs, "Das Städtewesen in Ungarn im 15-17. Jahrhundert" u: La Renaissance et la Réformation en Pologne et en Hongrie [1450-1650], Studia historica Academiae scientiarum hungaricae 53, Budapest 1963, 97 - 164.

Wagner 1802. - Collectanea genealogico-historica illustrium Hungariae familiarum, quae jam interciderunt 2, Posonii-Pestini-Lipsiae 1802.